ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Янгиқўрғон шахарчаси

2024 йил 26 март

Янгиқўрғон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.С.Мусабоев раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Халиловнинг суд мажлиси котиблигида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Наманган вилоят бошқармасининг "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти жавобгар "Usta Narzullo Shaftolizori" фермер хўжалиги хисобидан 46 027 000 сўм асосий қарз, 50 500 000 сўм жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни даъвогар вакили М.Саттаров (ишончнома асосида), жавобгар вакили К.Нарзуллаев (рахбар) иштирокида суднинг ўз биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Наманган вилоят бошқармаси "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси тақдим этиб, жавобгар "Usta Narzullo Shaftolizori" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) дан 46 027 000 сўм асосий қарз, 50 500 000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъвони қўллаб-қувватлаб, уни қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида даъвога эътирозлари йўклигини, факатгина жаримани камайтириб беришни сўраган.

Суд даъвогар ва жавобгар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги ва кушимча такдим килинган хужжатларни урганиб чикиб, куйидаги асосларга кура, даъвони аризасини каноатлантиришни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 437-моддасига кўра, махсулот етказиб бериш шартномасига мувофик тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган махсулот етказиб берувчи-сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сасотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзгорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боглик бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, тарафлар ўртасида пахта хомашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда харид қилиш бўйича шартнома тузилган. Шартнома шартларига мувофик, жавобгар даъвогарга пахта хом ашёсини етказиб бериш, даъвогар эса етказиб бериладиган қишлоқ ҳўжалиги

махсулотлари учун тўловларни амалга ошириш мажбуриятини олган. Бирок, жавобгар шартнома бўйича кам пахта хом ашёсини етказиб берган.

Даъвогар томонидан жавобгарга пахта етиштириш учун зарур бўлган кредит маблағлари, минерал ўғитлар, кимёвий воситалар, нефт ва бошқа турдаги маҳсулотлар етказиб берилган ва техника хизматлари кўрсатилган.

Бироқ, жавобгар томонидан шартнома шартлари лозим даражада бажарилмаслиги оқибатида 46 027 000 сўм қарздорлик вужудга келган.

Даъвогарнинг қарздорликни тўлаш бўйича юборган талабномаси оқибатсиз қолдирилган.

Даъвогар томонидан жавобгарга пахта етиштириш учун зарур бўлган кредит маблағлари, минерал ўғитлар, кимёвий воситалар ва бошқа турдаги маҳсулотларнинг ҳақиқатда етказиб берилганлиги ва жавобгарнинг даъвогардан қарздорлиги мавжудлиги даъвогар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари, ҳисобварақ-фактуралар нусҳалари ва ишдаги бошқа ҳужжатлар билан ўз исботини топади.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 333-моддасининг биринчи қисмига мувофик, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради

Ушбу ҳолатда, даъвогарнинг асосий ҳарз ундириш талаби асосли бўлиб, уни ҳаноатлантириш лозим бўлади.

Шунингдек, шартноманинг 5.2-бандига кўра, шартномада белгиланган микдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда махсулот топширишдан асоссиз бош тортиганлиги учун жавобгар даъвогарга топширилмаган махсулот кийматининг 30 фоизи микдорида жарима тўлашлигидан келиб чикиб, даъвогар томонидан 50 500 000 сўм жарима хисобланиб, жавобгардан ундириб бериш сўралган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июнь кунги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги фукаролик конун қўллашнинг айрим масалалари хужжатларини хақида"ги қарорининг 2-бандида, шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган қабул неустойка тарафлар томонидан қилинган мажбуриятларнинг усулларидан бажарилишини таъминлаш бири хисобланади. Судлар неустойкани ундириш тўгрисидаги даъволарни хал килишда неустойка талабларига хисобланганлиги, қонун мувофик миқдорининг унинг бузилиши окибатларига асослилиги, мажбурият мутаносиблиги холатларни хар томонлама ва чукур мухокама килиб, талаб килинган

неустойканинг адолатли микдорини белгилашлари шартлиги ҳақида тушунтириш берилган.

ФКнинг 326-моддаси иккинчи қисми мазмунига кўра, суд қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Юқоридаги қонун нормаларидан келиб чиқиб, даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини кўзлаб, жавобгарнинг молиявий холатидан келиб чиқиб, суд даъво аризасида ундириш сўралган жариманинг 7 000 000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмига асосан, суд харажатлари ишда иштирок қилувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Қайд этиб ўтилган қонун нормаси талабидан келиб чиқиб суд, жавобгардан бюджетга 1 930 540 сўм давлат божи, даъвогар фойдасига 34 000 сўм почта харажати ундиришни лозим топди.

Баён этилганларга кўра ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 112, 118, 170, 176-179- моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛАДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти фойдасига жавобгар "Usta Narzullo Shaftolizori" фермер хўжалигидан 46 027 000 сўм асосий қарз, 7 000 000 сўм жарима, тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "Usta Narzullo Shaftolizori" фермер хўжалиги хисобидан бюджетга 1 930 540 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал килув карори конуний кучга киргандан сўнг ижро варакаси берилсин. Мазкур хал килув карори устидан бир ойлик муддатда апелляция тартибида, кучга киргандан сўнг олти ой ичида кассация тартибида Наманган вилоят судининг иктисодий судлов хайъатига шикоят килиш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж.С.Мусабоев

